

kojemu se lako zavarati i smesti. *Zavarava* se kad se đavlu izravno pripisuje svaka naša pogreška, a da se pri tom ne uzimaju ozbilj naše odgovornosti i ne sučeljavaju korijeni zla koje je u nama. Nasljeđujemo Evu: "To je zmijin grijeh!"

Zdravo razlikovanje duhova mora služiti i zato da ne stvorimo od đavla nezgrapne i materijalističke predstave koje zdrava moderna savjest ne bi mogla, a ima i pravo, nego odbaciti. Ja sumnjam gotovo u sve slučajeve đavolskog opsjednuća koji završavaju po novinama. Sotona je mnogo "diskretniji" i ljubi anonimnost. Pravi slučajevi u kojima se netko nalazi ozbiljno u njegovoj nazočnosti jesu često oni koji ostaju skriveni, to su podzemne bitke. U većini slučajeva radi se o đavolskom "uznemirivanju" više negoli o "posjedovanju", tj. o smetnjama uvedenim izvana, a ne o vladanju nad dušom neke osobe.

Nema, dakle, lakih egzorcizama. Nadasve nema lažnih egzorcizama. Isus je rekao da se đavoli "ne izgone nego molitvom i postom", a svijet je danas pun osoba koje vjeruju da će ih izgnati po zanatu, specijalnim ovlastima kojima raspolažu. Naravno, iza bogatih nagrada. Katkada se tim putem mogu postići trenutačne blagodati. Ako se radi o Sotoni, on se sposoban čak udaljiti, praviti fintu da je podlegao, da bi prevario. Ako uspije uvjeriti da ima netko, osim Krista, koji njime može ovladati, već je postigao vrlo važan rezultat.

To ne znači da ne treba voditi računa o tolikim osobama koje trpe od smetnji na tom području, ili zbog nesmotrenih veza sa svijetom tmina, ili zbog zlobe drugih, osobito nakon što su uzalud pokušali sva medicinska i psihijatrijska sredstva. Ali to ne može biti ostavljeno inicijativi pojedinaca. Svi sigurno mogu moliti Boga (kao što u stvari činimo u *Očenašu*) da nas oslobodi "od zla". No samo svećenici koje je biskup zadužio, u Katoličkoj Crkvi, imaju ovlast obavljati istinske i prave egzorcizme. Ja vrlo cijenim one koji su se ozbiljno posvetili tome služenju milosrđa, jer mogu zamisliti koliko to može biti tvrdo.

Prije nego završim moram spomenuti žalosni fenomen kojega roditelji moraju biti svjesni. U nekim školama, posebno u velikim gradovima, ili iz igre ili iz želje za prekršajem, djecu potiču nestašniji vršnjaci na prakticiranje nekih tmurnih obreda, na sklapanje tzv. sotonskih saveza. Mnogi glume kao da se igraju, samo da ne bi ispalo kako su strašivi. Rezultat je svega toga da djeca često nakon tih iskustava izlaze traumatizirana, puna straha, posebno noćnoga, teško oštećena u svojoj uravnoteženosti i u samim školskim predavanjima.

Ako iz kakva neobična ponašanja sumnjate da bi se nešto takvo moglo dogoditi i s vašim djetetom, ne dramaturizirajte. Tražite radije da vam o tome govori. Ako o tome govori, prekršio je ucjenu koje je bio žrtva. Umirite ga, govoreći mu kako ga Isus ljubi, da je već oprostio njegovu neiskustvu, i neće dopustiti nikada da mu netko može učiniti kakvo zlo. Pozovite ga da moli i da počne na sakramenat pomirenja.

Ali ponavljam, ne smijemo se bojati. Isus se u pustinji oslobodio Sotone da bi nas oslobodio od Sotone! To je vesela vijest kojom započinjemo svoj korizmeni hod prema Uskrsu.

DRUGA KORIZMENA NEDJELJA

Preobrazi se pred njima*Post 12, 1-4a; 2 Tim 1, 8b-10; Mt 17, 1-9*

Evandjelje II. korizmene nedjelje govori o Isusovu preobraženju: “Uze Isus sa sobom Petra, Jakova i Ivana, brata njegova, te ih povede na goru visoku, u osamu, i preobrazi se pred njima.”

Sažet ću epizodu da nam bude prezentna. Isus se penje na brdo, koje tradicija poistovjećuje s današnjim Taborom, i tamo se događa nešto izvanredno. U datom trenutku ovija ga zasljepljujuća svjetlost, pokazuju se Mojsije i Ilija; čuje se glas Očev koji izjavljuje: “Ovo je Sin moj ljubljani, njega slušajte!” Takav je tamo mir da Petar kliče: “Lijepo nam je ovdje biti! Načinimo tri sjenice...”

Pokušajmo promatrati preobraženje samo s gledišta trojice učenika. Što im se dogodilo? Što je značio za njih onaj trenutak? Dosad su poznavali Isusa u njegovu izvanjskom izgledu, čovjeka koji nije drukčiji od ostalih, znali su njegovo podrijetlo, navike, boju glasa... Sada poznaju jednoga drugoga Isusa, pravoga Isusa, onoga kojega se ne može vidjeti svagdanjim očima, pri normalnoj sunčevoj svjetlosti, nego je plod nenadane objave, neke promjene, dara.

Sad bih želio poći od toga prizora u razmatranje koje nas se tiče izbližega i koje dopušta da nosimo naprijed, u isto vrijeme, onaj plan da ćemo korizmena razmišljanja posvetiti osobi Isusa Krista. Bit će to jasan govor o vjeri, ne dobar na isti način za sve, vjernike i indiferentne. Ali da sam ja nevjernik najdosadnije bi mi bilo upravo to da vidim sebe kako predstavljam vjeru kao neku pilulu posutu šećerom, za umirivanje, koja od slušatelja ne traži ništa drugo osim malo tolerancije. Ono što bih htio, naprotiv, bilo bi da Crkva izloži do kraja, bez razvodnjavanja, svoju poruku, ostavljajući naravno zatim meni punu slobodu da odlučim hoću li to prihvatiti ili ne.

U tomu se, dakle, duhu pitamo: što nedostaje današnjim kršćanima? Zašto je vjera, vjerski život u opadanju i čini se da ne tvori uistinu, barem za većinu, snažnu točku u životu? Zašto dosada, umor, tegoba u ispunjavanju vjerničkih dužnosti? Zašto se mladi ne osjećaju privučenima? Zašto, napokon, ova monotonija i nedostatak radosti među vjernicima u Krista?

Hoćete li znati moj odgovor? Jer je naše kršćanstvo bez Krista! Kako, reći ćete, bez Krista, ako se govori i piše samo o njemu! Da, ali to je jedan bezlični Krist, daleki, koji nas se ne tiče izbližega, neki stranac, iako je i te kako poznat. Jedan *argument* više nego neka *osoba* živa i prava i prijatelj.

Da se nešto i za nas promijeni, kao za onu trojicu učenika na Taboru, treba da se u našem životu dogodi nešto slično onomu što se dogodi nekom mladiću ili djevojci kad se zaljube. Usporedba se ne čini da nije na mjestu od trenutka kad je Isus sam sebe usporedio sa zaručnikom, a svoje učenike s “deset djevice koje iščekuju zaručnika da s njime uđu na svadbenu večeru”.

Što se događa u zaljubljenosti? Da bismo to znali, ne treba čitati knjige iz psihologije. To je nešto što svi promatramo oko sebe u životu, također i oni koji, kao ja, to nisu osobno iskusili. Drugi, ljubljani, koji je bio jedan od tolikih ili možda neki nepoznati, odjednom postaje jedini, sam na svijetu koji zanima. Sve se ostalo povlači i smješta kao u neku neutralnu pozadinu. Srce, misli, koji su prije lutali od jednoga objekta do drugoga ili od jedne osobe do druge, sada kao da su se usredotočili na jedan jedinstveni objekt. Nije se više sposobno misliti na drugo.

Nastaje istinsko i pravo preobraženje. Ljubljena osoba viđena je kao u svijetlu krugu. U njemu se čini sve lijepo, čak i nedostaci. Čak se nje osjeća nedostojnom. Prava ljubav rađa poniznost. Bilo bi poželjno da život uvijek bude takav. Nova radost življenja, novi zalet za suočenje sa svojim zadaćama.

Nešto se mijenja i konkretno u vlastitim životnim navikama. Poznavao sam mlade koje njihovi roditelji nisu uspijevali istjerati ujutro vani iz postelje da bi išli u školu. Ako bi im se našao kakav posao, nakon malo brzo bi ga ostavljali. Ili bi se upuštali u studije a da nikad ne bi diplomirali... A onda, nakon što su se jednom u nekoga zaljubili i zaručili se, ujutro iskaču iz postelje, nestrpljivo gledaju kad će završiti studij, a ako imaju neko radno mjesto dobro ga čuvaju.

Što se dogodilo? Ništa, jednostavno ono što su prije činili pod *prisilom*, sada to čine zbog *privlačivosti*. A privlačnost je sposobna učiniti da se čine djela na koja čovjeka ne bi uspjela natjerati nikakva prisila. Ona stavlja krila na noge. "Svakoga privlači objekt vlastita užitka", govorio je pjesnik Ovidije. Nešto takvo, govorio sam, moralo bi se dogoditi jednom i u našem životu da bismo postali istinski kršćani, uvjereni, radosni da to jesmo.

Nesreća je našega kršćanstva to da gotovo sve činimo zbog prisile, kao da bi to bio porez koji bismo bili dužni nekome plaćati. Ne znamo što znači biti privučen. Razlog je tome što malo prostora dajemo Duhu Svetomu koji je snaga koja "privlači" k Bogu, koji Boga čini "privlačnim".

Reći ćete mi: ali mladić ili djevojka, oni se vide, dotiču. Odgovaram, i Isus se također vidi i dotiče. Ali drugim očima i drugim rukama: onima srca, vjere. On je uskrsnuo i živ je. On je konkretno biće, ne neka apstrakcija, za onoga tko ga je iskusio ili upoznao. Štoviše, s Isusom ide još bolje. U ljudskom zaljubljenju, jao, češće se prevari, pridajući ljubljenome svojstva koja možda i nema te je s vremenom čovjek prisiljen često da se u to razuvjeri. U slučaju Isusovu, što ga netko više poznaje i što je više s njime, više otkriva novih motiva da se njime ponosi i utvrdi u vlastitu izboru.

Najjači primjer razlike koju otkriće Isusa može učiniti u životu neke osobe jest sv. Pavao. Ja sam, pripovijeda u jednoj svojoj poslanici, bio "pridošlica" u životu, moralno besprijekoran, pripadnik cvijetu cvijeta izabranog naroda. (Obrazovan je u Jeruzalemu u školi jednoga od najpoznatijih hebrejskih hramskih učitelja onoga vremena, što je bila neka vrsta Sorbone ili Oxforda za ono doba!) Ali, nastavlja, ono što je za mene bila dobit, hvala, postade gubitak, smeće u trenutku u kojemu se na obzoru moga života pojavio Isus Krist moj Gospodin. S

njime se preda mnoom otvori novi obzor: ne više onaj o mojoj osobnoj ostvarenosti, kratka trajanja, nego mogućnost dijeljenja sudbine Kristove, i to za vječnost. Otada samo jedno želim: upoznati njega, osvojiti ga, od trenutka kad sam i ja bio od njega "osvojen" (usp. *Fil* 3, 4-12).

Susret s Kristom razdijelio je život Savlov na dva dijela. Stvorio je jedno "prije" i jedno "poslije". Upravo je to ono što se događa svaki put kad neka osoba susretne Krista na taj dubok i istinski način. Veliki pisac iz IV. st., koji se obratio kad je već bio ušao u godine i oženio se, Hilarije iz Poitiersa, u jednoj molitvi govori Kristu: "Prije nego sam te upoznao, ja nisam postojao."

Netko bi mogao reći: ako to o čemu govori slični na zaljubljenost, onda ne treba ništa raditi, nego stajati u miru i čekati poslovični udar munje... Ne baš tako. Kad bi neki mladić ili djevojka stajali cijelo vrijeme zatvoreni u kući, a da ne vide nikoga, nikad se ništa ne bi dogodilo u njihovu životu. Da bi se u nekoga zaljubilo, treba ga susretati! Ako je netko uvjeren, ili jednostavno počinje misliti da je možda poznavati Isusa Krista na ovaj drukčiji način, preobražen lijepo je i vrijedi se potruditi, onda ga treba započeti "posjećivati", čitati njegove spise. Njegova su ljubavna pisma Evandjelje! Tamo se on objavljuje, "preobražava".

Zna se da se zaljubljeni, prije negoli jedno drugome to otkriju, zanimaju za ljubljenu osobu, izdaleka prate njezine pokrete, traže da se pridruže njezinim prijateljima. Katkada im je dovoljno promatrati kuću u kojoj stanuju. Sve to nije teško primijeniti na Isusa. Kuća u kojoj on stanuje jest crkva.

TREĆA KORIZMENA NEDJELJA Samaritanka iliti o životu vječnom

Izl 17, 3-7; *Rim* 5, 1-2. 5-8; *Iv* 4, 5-42

Evandjelje III. korizmene nedjelje jest Ivanov odlomak o Samaritanki na zdencu. Čitava je epizoda usredotočena na simbolizam vode. Isus, umoran, sjeo kraj zdenca. Dolazi neka žena iz Samarije zahvatiti vode. Samarija je današnji Nablus, jedan od žarišta sukoba između Židova i Palestinaca. Isus joj kaže: "Daj mi malo vode da se napijem." Bilo je to kao da u današnjem Nablusu dođe neki Židov pitati piti u kojega Palestinca. Žena mu to pripominje, ali Isus odgovara: "Kad bi ti znala dar Božji i tko je onaj koji ti veli: 'Daj mi piti', ti bi u njega zaiskala i on bi ti dao vode žive."

Žena naslućuje da taj nepoznati proročkoga daha traži kako bi je navukao na "opasno" područje pa se brani hvatajući se materijalnog smisla njegovih riječi: "Ti nemaš ni čime bi zahvatio..." Ali Isus uporno navaljuje: "Tko god pije ove vode, opet će ožednjati. A tko bude pio vode koju ću mu ja dati, ne, neće ožednjati nikada: voda koju ću mu ja dati postat će u njemu izvorom vode koja struji u život vječni."

Dvije vrste vode, stavljene jedna nasuprot drugoj, označuju ovdje dva načina shvaćanja i ostvarenja vlastitoga života, dva cilja, dva različita obzora.

Samaritanka je nastojala dosad dati smisao svome životu i ispuniti prazninu srca ljubavlju nekog čovjeka. Ali uzalud, kako joj Isus objavljuje, što je promijenila pet muževa i trenutačno živi s ljubavnikom. Dosad nije učinila ništa nego pila vode "koja nije u stanju ugасiti žeđ", tj. tražila je sreću tamo gdje je nema ili je kratka vijeka.

Samaritanki i svima koji se u nekoj mjeri prepoznaju u njezinu slučaju, Isus predlaže nešto korjenito: neka traži drugu "vodu", neka dade svome životu novi smisao i obzor. Jedan vječni obzor! "Voda koju ću mu ja dati postat će u njemu izvorom vode koja struji u život *vječni*."

Usredotočimo se na tu posljednju Isusovu riječ: "Život *vječni*." Što se dogodilo riječi "vječnost" koja je nekoć katalizirala misli svih i pomagala podnositi s više hrabrosti tegobe ovoga života? Vječnost je riječ koja je "ispala" iz uporabe. Svjetiljka stavljena "pod sud". Postala je vrstom tabua za suvremena čovjeka. Iznenaduje se i podsmjehuje na pomisao da je postojalo vrijeme u kojemu je ta ideja upravljala ljudskim životom i osvjetljavala ga.

Kad ste posljednji put čuli govor o drugom svijetu ili o životu vječnomu? Vjeruje se da ta pomisao može odvratiti od povijesne konkretne obveze za mijenjanje svijeta, da je to bijeg, "rasipanje u nebo blaga namijenjena zemlji". "Ne više nebo, ne više pakao: ništa drugo nego zemlja", napisao je neki suvremeni ateist.

Ali kakav je rezultat? Život, ljudska bol, sve postaje neizmerno apsurdnije. Izgubljena je mjera. Jeste li ikada vidjeli one vage koje se upravljaju jednom rukom, koje imaju s jedne strane poluge mjeru ili uteg i s druge tanjur na koji se stavljaju stvari za vaganje? Zamislite sada da se uteg sklize i padne, što bi se dogodilo? Sve ono što se stavlja na drugu stranu, na tanjur, lako će pretegnuti i sve će se strovaliti na zemlju. To se događa u životu. Ako nedostaje protuuteg vječnosti, svaka žrtva čini se apsurdnom, nerazmjernom, "prevagne" nas, baca nas na zemlju. Nedostaje mjera.

Sv. Pavao je pisao: "Uistinu, naša nam sadašnja ali kratkotrajna i mala nevolja donosi izvanredno veliku i vječnu slavu." U usporedbi s vječnošću slave, teret nevolje ukazuje mu se "laganim" (njemu koji je u životu toliko trpio!) upravo zato što je "trenutačan". Zbilja, dodaje: "*Jer je vidljivo prolazno, a nevidljivo je vječno*" (2 Kor 4, 17-18).

Filozof Miguel de Unamuno (koji je bio "laički" mislilac), nekome prijatelju koji mu je predbacivao, a to je bila gotovo oholost i pretpostavka, njegovo istraživanje vječnosti, odgovarao je ovim izrazima: "Ne kažem da zaslužujemo jedan drugi svijet, niti da nam ga logika dokazuje, kažem da od njega imamo potrebu, zaslužili ga ili ne, i dosta. Kažem da me ne zadovoljava to što prolazi, da žeđam za vječnošću, i da mi je bez nje sve indiferentno. Bez nje nema više radosti življenja... Vrlo je lako ustvrditi: 'Treba živjeti, treba se zadovoljiti ovim životom.' A oni što se time ne zadovoljavaju?" Onaj koji želi vječnost nije da pokazuje kako ne voli život, nego onaj koji je ne želi, od trenutka da se tako lako miri sa sudbinom na pomisao da on mora završiti.

U životu svake osobe postojao je trenutak u kojemu se imala nekakva intuicija vječnosti, jedan bljesak, osjećaj, za ono zamršeno, o beskonačnomu. Sjećam se kako sam i ja kao dječak doživio jedan takav trenutak. Bilo je ljeto. Zagrijan od igre, izvalio sam se na leđa na travu gledajući u nebo. Modro nebo bilo je razbijeno rijetkim bijelim nepokretnim oblacima. Mislio sam: Što ima iza onoga modroga svoda? I još iza njega? I još dalje? Um je naginjao nad beskonačno. A vječnost? Što znači vječnost?, govorio sam sâm sebi. Tisuću godina i nije li kao početak, milijarde godina i nije li se kao na početku... Razum se gubio pred otajstvom, doživljavao je brodolom. Zato, kad sam kasnije učio, u školi, Leopardijevu pjesmu *Beskonačnost*, odmah sam razumio što je pjesnik htio reći, kad govori o "beskonačnim prostranstvima i nadljudskim šutnjama". Stih "I pretrpjeti brodolom slatko mi je na ovom moru" postao je jedan od mojih najdražih stihova od svih pjesama koje znam.

Htio bih reći riječ, ako se sa mnom slažu, današnjim mladim "Samaritankama" (i mladim Samaritancima). Prije negoli prođe ovo doba vašega života u kojemu ste se još sposobni začuditi i pustiti se nečim "potresti", pokušajte iskusiti jednom ono što sam i ja učinio kao dječak. Zaustavite se koji put i gledajte u miru nebeski svod ili more ili kakav drugi prizor iz prirode koji vas privlači. Nastojte držati svoj um slobodnim od svega pa ćete i vi čuti, za trenutak, jezu vječnosti i beskonačnog obiranja cvijeta svoje duše. Smisao vječnosti spava u svakome od vas. Dovoljno ga je nanovo probuditi da se ponovno proširi i opije nas svojim mirisom.

Ne tražite iskustvo vječnosti, brodolom uma, u drogi ili u drugim stvarima gdje je, na kraju, samo razočaranje i smrt. "Tko pije od ove vode, opet će ožednjeti." Zna to dobro onaj tko je iskusio... Treba tražiti vječnost gore, ne dolje; iznad razuma, ne ispod njega, u iracionalnim zanosima. S tom sigurnošću u srcu beskonačno je ljepše živjeti i ljubiti. Ako nema pred sobom vječnosti, ljubav osjeća da se guši, jer svaka prava ljubav teži da bude vječna.

Jasno je da nije dovoljno znati da postoji vječnost. Treba znati i kako je postignuti. Pitati se kao bogati mladić iz Evanđelja: "Učitelju, što mi je činiti da baštinim život vječni?" Leopardi u spomenutoj pjesmi govori o nekoj ogradi, koja, kaže, "od tolikoga dijela posljednjeg obzora pogled isključuje". Što je za nas ta "ograda", zapreka, koja nam priječi da upremo pogled prema posljednjem obzoru, onomu vječnomu?

Ali ostavimo te probleme za neku drugu prigodu. Bit će već mnogo ako smo uspjeli u sebi probuditi malo iščekivanja i nostalgije za vječnošću. Dobro se upoznati ponovno s tom riječju. To bi bila velika dobit i za naše društvo, ne samo za Crkvu. Pomogla bi nam ponovno naći uravnoteženost, relativizirati stvari, ne padati u očaj kad naiđemo na nepravde i bolest u svijetu. Živjeti manje bijesno.

Naša prijateljica Samaritanka onog je dana razumjela Isusove riječi o živoj vodi, pa je nakon toga nalazimo preoblikovanu u navjestiteljicu evanđelja. Nakon što se vratila u grad, ide lijevo i desno, pripovijedajući, bez srama, ono što joj je rekao Isus. Najljepše bi bilo za jednoga propovjednika čuti kako mu govore ono

što su rekli ženi njezini sugrađani nakon što su čuli o Isusovoj osobi: "Sada više ne vjerujemo zbog tvoga kazivanja; ta sami smo čuli i znamo: ovo je uistinu Spasitelj svijeta."

ČETVRTA KORIZMENA NEDJELJA

Slijepac od rođenja i vjera u Krista

1 Sam 16, 1b. 4a. 6-7. 10-13; Ef 5, 8-14; Iv 9, 1-41

Evangelje IV. korizmene nedjelje pripovijeda o ozdravljenju slijepca od rođenja. *"Isus prolazeći ugleda čovjeka slijepa od rođenja... Od pljuvačke načini kal pa mu kalom premaza oči. I reče mu: 'Idi, operi se u kupalištu Siloamu!' Onaj ode, umije se pa se vrati gledajući."*

Ta pripovijest tiče nas se izbližega, jer smo, u određenom smislu, svi mi... rođeni slijepci. Svijet je sam rođen slijep. Stojeći na onome što danas govori znanost, već milijune godina na zemlji je postojao život, ali je to bio život u stanju slijepih, još nije postojalo oko koje bi vidjelo, nije postojalo samo gledanje. Samo oko, u svojoj kompleksnosti i savršenosti, jedna je od funkcija koje su se oblikovale kasnije. Zamislimo čuđenje prvih bića koja su počela vidjeti nebo ponad sebe, vidjeti boje, vidjeti se međusobno. Koji skok kakvoće u evoluciji života!

Ta se situacija reproducira dijelom u mikrokozmosu, tj. u životu svakoga pojedinog čovjeka. Dijete se rađa ako ne baš slijepo, barem još nesposobno da razlikuje konture stvari. Tek poslije nekoliko tjedana počinje se usredotočivati na predmete. Kad bi dijete bilo na stupnju da može izraziti ono što kuša kad počinje kasno vidjeti majčino lice, osobe, stvari, boje, koje bi se "Oh!" od divljenja čulo! Koji himan svjetlu i vidu!

Gledanje je jedno čudo. Samo što mi o tome ne vodimo računa jer smo naviknuti i to držimo nečim sasvim normalnim. Evo onda kako i Bog katkada čini istu stvar na iznenađan način, izvanredan, tako da nas potrese u našoj tromosti i učine nas pozornima. To je učinio ozdravljenjem slijepca od rođenja i ostalih slijepih u Evanđelju. Kad Bog čini neko čudo, onda se ponaša kao i učitelj u školi. Kad vidi da su mu đaci rastreseni i nepažljivi, udari jače rukom o ruku da ih pozove na pozornost.

A je li Isus samo zato ozdravio slijepca od rođenja? Ne. Ima i jedan drugi smisao u kojemu smo i mi rođeni slijepi. Postoji jedno drugo oko koje se još mora otvoriti u svijetu, osim onoga materijalnoga: oko vjere! Ono dopušta da zamijetimo drugi svijet iza onoga koji vidimo tjelesnim očima: svijet Božji, vječnoga života, svijet Evanđelja, svijet koji ne završava ni s... krajem svijeta. Vjera je kao jedan prozor koji pred nama rastvara beskrajn obzor.

Na to nas je htio podsjetiti Isus ozdravljenjem slijepca od rođenja. Najprije on šalje slijepoga mladića na ribnjak Siloe. Zašto? Nije li ga mogao ozdraviti odmah i izravno, kao drugih puta? Šaljući ga neka se umije, Isus je htio

označiti da se to drukčije oko, oko vjere, počinje otvarati na krštenju, kad primamo upravo dar vjere. Zato se u starini krštenje nazivalo i "rasvijetljenje" i za biti kršten govorilo se "biti rasvijetljen".

No u našem slučaju ne radi se o vjeri općenito u Boga, nego o vjeri u Krista. Epizoda služi evanđelistu da nam pokaže kako se dolazi do pune i zrele vjere u Sina Božjega.

Ponovno zadobivanje vida sa strane slijepca prosljeđuje zaista ukorak s njegovim otkrićem tko je Isus. Rekonstruirajmo tri razdoblja toga hoda. Na početku, slijepac ne zna ništa o Isusu. Na pitanje: "Kako su ti se otvorile oči?", odgovara: "Čovjek koji se zove Isus načini kal..." Isus je za nj još "čovjek", ništa drugo nego čovjek.

Kasnije ga još pitaju: "A što ti kažeš o njemu? Otvorio ti je oči!", on odgovara: "Prorok je!" Napravio je korak naprijed. Shvatio je da je Isus poslanik Božji, koji govori i djeluje u njegovo ime. Do toga je došao na temelju jednostavna razmišljanja što može svatko učiniti: "Kad ne bi bio od Boga, ne bi mogao činiti ništa."

Na kraju, kad su ga farizeji istjerali iz sinagoge i izvrijeđali ga što se usudio braniti ono što je Krist učinio, ponovno susreće Isusa te mu i ovoga puta viče: "Vjerujem, *Gospodine!*" i baca se preda nj da mu se pokloni, priznavajući ga tako otvoreno kao svoga Gospodina i svoga Boga.

A sada dolazimo k sebi. Opisujući tako detaljno sve to, evanđelist Ivan kao da nas je pozvao vrlo diskretno da sebi postavimo pitanje: "A ja, na kojoj sam ja točki toga puta? Tko je Isus iz Nazareta za mene?" Da je Isus *čovjek* - tj., da je postojao neki čovjek zvan Isus - nitko ne niječe. Da je postojao neki *prorok*, Božji poslanik, koji je čovječanstvu otvorio nove religiozne i moralne obzore, i to je prihvaćeno gotovo uopće.

Mnogi se zaustavljaju ovdje. Ali to nije dovoljno. Također i jedan musliman, ako je dosljedan onome što je zapisano u Kuranu, priznaje da je Isus prorok. No, zbog toga se ne smatra kršćaninom. Skok kojim se postaje kršćanin u pravom smislu jest kad se proglašava, kao slijepac od rođenja, Isus "Gospodinom" i klanja mu se kao Bogu.

Razlog zbog kojega je potrebno napraviti taj skok vrlo je jednostavan: Isus se predstavio svijetu kao Sin Božji i Boga je nazvao svojim "Ocem" na jedinstven način, drukčije od svih. Sigurno, može se razgovarati o povijesnosti ovih ili onih izreka koje se pripisuju Isusu, ali se ne može ne priznavati cjelokupno svjedočanstvo Novog zavjeta o tom pitanju. Zaključak je neizbježan: ili je on to što je izjavio da jest ili je najveći varalica u povijesti te je kršćanstvo sve doвле bilo sumnjivo. Nema nekoga srednjeg puta, kompromisa. Ništa ne rješava reći: on je izvanredan čovjek, religiozni genij.

Ali Isus ne gasi "stijenj koji dimi", tj. ne odbacuje onoga tko je još čvrst na "čovjeku" ili na "proroku", ako je pošten prema samomu sebi. Tko je na putu prema istini, neće morati proći dug put prije nego susretne Krista, jer je on istina.

Evandjelje o slijepcu od rođenja pruža nam prigodu za razmišljanje o vječnom problemu odnosa između vjere i razuma. Velik dio poteškoća koje suvremeni čovjek susreće u pomirenju tih dviju stvari ovisi o činjenici da je problem loše postavljen. Sve dok se za stolom sučeljuju međusobno vjera i razum ne dolazi se nikad kraju. Nitko se ne zaljubljuje radi toga što je uvjeren da se zaljubiti lijepo ili zato što je čitao različite rasprave o fenomenu zaljublivanja. Zaljubljuje se jer se susrela jedna osoba koja je učinila da je planula ljubav. Na isti način, nitko se neće odlučiti da vjeruje jer je iz temelja proučio pojam vjere te je razumio da ona nije nepomirljiva s razumom. Vjeruje se jer se susreće netko dostojan vjere, jedan koji nam nadahnjuje povjerenje. Nema ljubavi koja nije ljubav prema nekome i nema vjere da nije vjera u nekoga.

Kršćanska vjera nije prvenstveno *vjerovati nešto* (da Bog postoji, da postoji neka onostranost...), nego *vjerovati u nekoga*. Isus nam u Evandjelju ne daje listu stvari koje bismo trebali vjerovati, ne kaže: "Vjerujte to i to", kaže: "Vjerujte u Boga i u mene" (Iv 14, 1). Vjerovati za kršćane znači vjerovati u Isusa Krista. Činiti drukčije isto je kao i staviti kola pred volove. Poteškoća mnogih intelektualaca da vjeruju ovisi o činjenici što nisu nikad stvarno susreli Isusa Krista i možda se nisu ni potrudili da ga susretnu. Da nisam susreo Isusa Krista, vjerojatno bih i ja danas bio nevjernik.

Prestanimo, dakle, barem malo, raspravljati za stolom o vjeri i razumu. Ako netko želi otkriti je li vani sunce ili nije, postoji za to jednostavniji put negoli čitati i sučeljavati među njima predviđanja vremena koje donose novine i televizija, a to je otvoriti prozore i gledati vani. U našem slučaju, prozori koje treba otvoriti jesu stranice Evandjelja. Ne samo zapisano Evandjelje nego Evandjelje življeno danas i posvjedočeno primjerom tolikih koji ga žive. Vjera, posebno vjera u Krista, prenosi se zarazom.

Ako još ne uspijevamo vikati kao slijepac od rođenja: "*Vjerujem, Gospodine!*", recimo mu barem, kao jedna druga evandeoska osoba: "*Gospodine, uvećaj moju vjeru!*"

PETA KORIZMENA NEDJELJA

Lazar ili kako uskrisiti mrtve

Ez 37, 12-14; Rim 8, 8-11; Iv 11, 1-45

Evandjelje V. korizmene nedjelje pripovijeda o Lazarovu uskrisenju. Lazar, Isusov prijatelj, bio je obolio. Njegove sestre Marta i Marija šalju neka zovnu Isusa koji je negdje daleko, ali kad je Isus došao, Lazar je već četiri dana mrtav te je u grobu. Plač i tuga u kući, među rodbinom. Isus se ganu te i on "zaplaka".

"*Da si bio ovdje, brat moj ne bi umro...*", govori mu s okusom prijekora jedna od sestara. Ali joj Isus, sa sigurnošću i božanskim autoritetom, govori: "Uskrsnut će brat tvoj!" Marta misli da govori o konačnom uskrsnuću, u

posljednji dan, ali Isus precizira: “*Ja sam uskrsnuće i život: tko u mene vjeruje, ako i umre, živjet će. Vjeruješ li ovo?*” Idu na grob. Isus naređuje neka odvale kamen i viče mrtvome: “Lazare, izlazi!” i mrtvac se vraća u život te je pripušten ljubavi sestara. Dovle evanđeoski izvještaj.

Da bismo razumjeli u kojemu smislu ta zgoda može zanimati i nas danas, treba poći od jedne primjedbe. Također će i Isus domalo umrijeti i uskrsnuti od mrtvih. Ali uskrsnuće Lazarovo drukčije je od Isusova. Isus uskrsava *unaprijed*, na život vječni. Lazar, naprotiv, uskrsava *unatrag*, u prijašnji život. Uskrsli Isus ostavlja ovaj svijet. Lazar ostaje na ovom svijetu. Jednom uskrsnuo, Isus više ne umire. Lazar zna da će još morati umrijeti. Uskrsnuće Lazarovo provizorno je, zemaljsko. Ali je u isto doba vraćen naklonosti svojih dragih. To je novi čovjek, “uskrsli”. Zna da postoji netko jači od smrti.

Evanđeoske zgode nisu nikad pisane samo za čitanje, nego i za ponovno življenje. Zgoda o Lazaru napisana je da nam rekne ovo: postoji uskrsnuće tijela i uskrsnuće srca. Ako će se uskrsnuće tijela dogoditi “u posljednji dan”, ono srca događa se ili se može dogoditi svakog dana. I danas.

To je značenje uskrsnuća Lazarova koje je liturgija htjela evidentirati s izborom prvoga čitanja (zna se da je prvo čitanje, općenito, kao preludij evanđeoskom odlomku). Radi se o poznatom viđenju suhih kostiju. Prorok Ezekijel ima viđenje: vidi beskrajnu širinu suhih kostiju i shvaća kako one predstavljaju moral naroda koji je na zemlji. Narod ide govoreći: “Naša je nada iščezla, mi smo izgubljeni.” Njima je upućeno Božje obećanje: “*Ja ću otvoriti vaše grobove, izvesti vas iz vaših grobova... I duh svoj udahnut ću u vas da oživite.*”

Ni u ovom slučaju ne radi se o konačnom uskrsnuću tijela, nego o aktualnom uskrsnuću srdaca na nadu. Oni kosturi, kaže se, oživješe, ustadoše na noge i bijahu “velika vojska, istrijebljena”. Bio je to izraelski narod koji se vratio nadi nakon sužanjstva.

Iz svega toga izvlačimo nešto što znademo i iz iskustva: da se može biti mrtav, i prije nego se... umre, dok smo još uvijek u ovom životu. I ne govorim samo o smrti duše zbog grijeha. Govorim i o onom stanju potpune odsutnosti snage, nade, volje za borbu i život što se ne može više zvati prikladnijim imenom od ovoga: smrt srca.

Svima onima koji se iz različitih razloga (propali brak, izdaja supružnika, zavada ili bolest kojega djeteta, financijski krahovi, depresivne krize, nesposobnost izlaska iz alkoholizma, iz droge) nalaze u toj situaciji, zgoda o Lazaru morala bi doći kao zvuk zvona u uskrsno jutro.

Netko će spomenuti, kad je riječ o tome, glasovitu “noć Neimenovanoga” u *Zaručnicima* Alessandra Manzoniya. Neimenovani jednog jutra ustaje nakon što ga je savjest progonila čitavu noć zbog pogrešaka. Čuje izdaleka zvona koja zvone na blagdan i šalje svoje “vrijedne” da se informiraju što se to događa. Nakon što je doznao da je u pohodu kardinal Federico Borromeo, silazi u selo, više da bi vidio nego zbog čega drugoga, kaže, “čemu se ima toliko veseliti sva ta

rulja". Tek u nazočnosti čovjeka Božjega, više mu, više od ljutnje na sebe negoli zbog kajanja: "Imam pakao u srcu." Napokon, poslije ispovijedi, oprostjenja, zagrljaja pastirova i suza, ustaje ponavljajući: "Osjećam neko osvježenje, radost, da radost, kakvu nisam osjetio nikad u čitavome svome groznom životu!" Šalje odmah da oslobodi Luciju koju je držao zatvorenu u svome dvorcu. Započinje novi život. Nije se moglo bolje od toga opisati što je uskrsnuće srca.

Tko nam to može uskrisiti srce? Za neka zla znamo dobro da nema ljudskog lijeka. Riječi ohrabrenja ostavljaju teren koji nalaze. I u kući Marte i Marije bili su "Židovi koji su ih došli tješiti", ali njihova nazočnost nije promijenila ništa. Treba "poslati da zovu Isusa". Zazvati ga kao što čine osobe pokopane pod lavinom ili pod ruševinama nekog potresa koji svojim jecanjem svraćali pozornost spasilaca.

Ali tome moram nešto dodati. Često osobe koje se ne nalaze u toj situaciji nisu u stanju ništa učiniti, čak ni moliti. One su kao Lazar u grobu. Treba da drugi učine nešto za njih. Na ustima Isusovim nalazimo jednom ovu zapovijed upućenu njegovim učenicima: "*Liječite bolesnike, uskrisujte mrtvace*" (Mt 10, 8).

Što je namjeravao reći Isus: da trebamo fizički uskrisivati mrtve? Da je tako bilo u povijesti, na prste jedne ruke mogli bi se nabrojiti sveti koji su proveli u život tu Isusovu zapovijed. Ne, Isus je podrazumijevao također i nadasve mrtve u srcu, duhovno mrtve. Govoreći o rasipnom sinu, otac mu kaže: "*Bio je mrtav i vratio se u život*" (Lk 15, 32). I nije se radilo o fizičkoj smrti, ako se vratio kući.

Ona zapovijed: "Uskrisujte mrtvace" upućena je dakle svim Kristovim učenicima. I nama! Otkrit ću vam kako se to uskrisuje mrtvoga, ove večeri ili idućih dana. Imaš li starog roditelja, u kući ili u staračkom domu? Možda je njegovo srce umrlo zbog šutnje djece. Nazovi ga telefonom i razveseli. Ako možeš, obećaj mu da ćeš ga sutra doći posjetiti. Vjerojatno si uskrisio jednoga mrtvoga.

Tvoj je muž izišao iz kuće bezvoljan nakon tko zna kojeg sukoba: nazovi ga telefonom, pomози da se u njegovu srcu ponovno rodi pouzdanje. To isto učini ti svojoj supruzi, ako si muž. Vjerojatno ste i vi uskrisili jednoga mrtvoga. Vidite, zatim, da nije tako teško uskrisivati mrtve...

Sada ću se dotaknuti jedne osjetljive točke. Ima jedna osoba kojoj si posudio novac, možda s kamatama. Znaš da je ona jednom nogom u rupi, i tako dalje bez kraja. Vidi potiče li te tvoje srce da joj iziđeš u susret, da joj dadeš barem malo predaha... Što je šaka novca u usporedbi s radošću da vidiš kako uskrisuje jedan mrtvac?

Dosada nisam govorio, osim letimično, o slučaju smrti koja je najteža od svih (može odvesti u smrt zauvijek!): onoga koji živi u teškomu grijehu, koji je umro u duši. Takvima bi nadasve uskrsnuće Lazarovo moralo staviti u srce, ovoga Uskrsa, želju da uskrsne.

Spomenuo sam obraćenje Neimenovanoga. U svoje vrijeme bio je on savršeno utjelovljenje onoga što je danas mafijaško polje ili posrednik osoba: život zasijan zločinima i nasiljem, s "vrijednima" u vlastitim redovima. Njegov

primjer kaže da ima nade i za njih, ako se obrate. Oni šalju toliki svijet u grob, ali im i ne pada na pamet, jadnima, da su oni sami u strašnu grobu. Kad bih bio siguran da me neki od njih sluša, ponovio bih mu riječi koje je Lucija rekla Neimenovanomu večer prije, i odakle je počelo njegovo obraćenje: "Bog oprašta tolike stvari zbog nekoga djela milosrđa..."

Među djelima milosrđa koja smo naučili kao djeca, bilo je jedno koje glasi: "Pokopati mrtve." Sada znamo da ima i ono "uskrisiti mrtve". Hrabro, dakle, i dajmo se na posao!

19. ožujka: SVETI JOSIP

Marijin zaručnik i Isusov otac

2 Sam 7, 4-5a. 12-14. 16; Rim 4, 13. 16-18. 22; Mt 1, 16. 18-21. 24

Štovanje sv. Josipa predstavlja u povijesti radoznali hod. Mnogo stoljeća praktično nije postojalo (crkveni Oci o njemu govore gotovo samo u prigodi pohvalnih govora o starom patrijarhu prodanu u Egipat), a onda se brzo širi počevši od kraja srednjeg vijeka i doživljava svoj vrhunac u 19. stoljeću. Pio IX. proglašava ga zaštitnikom cijele Crkve. Njegov blagdan, ustanovljen 1621. godine, postaje zapovjedni, a nastaju i brojne redovničke ustanove koje nose njegovo ime.

Usprkos tome što je Ivan XXIII. uveo njegovo ime u Rimski kanon, poslije II. vatikanskog sabora njegovo štovanje doživljava određeni zastoj te je izloženo promišljanju, u namjeri da ga se postavi na umjerenije biblijske temelje. Ti biblijski temelji najbolje su sažeti u rečenici kojom započinje današnje Evanđelje: "*Jakovu se rodi Josip, muž Marije, od koje se rodio Isus koji se zove Krist.*"

Kao Davidov potomak, po njemu je Isus "sin Davidov". Kao pravi zaručnik Marijin, on je sam "otac Isusov", čuvar i glava sv. Obitelji. Liturgija u predslavlju razvija upravo te teme: "*On je onaj pravednik koga si dao za zaručnika Bogorodici Djevici; i onaj vjerni i mudri sluga koga si postavio nad svojom obitelji da umjesto oca čuva tvoga Jedinorođenca, začeta po Duhu Svetom, Isusa Krista, Gospodina našega.*"

Kao što se vidi, ima više nego dovoljno razloga koji opravdavaju ljubav kršćanskoga puka prema tome čovjeku, "pravednu" i šutljivu, i povjerenje u moć njegova zagovora. U predslavlju svetih kaže se da nam je "njihov život primjer, njihov zagovor pomoć, zajedništvo s njima izvor pravoga bratstva". To se na sasvim osobit način ostvaruje u Josipu.

Josip nam je iznad svega primjer u vjeri. Njegova je vjera ona jednostavna i apsolutna vjera velikih patrijarha, s kojima ima u zajedništvu također i način na koji Bog s njime saobraća, a to je san. To je vjera-poslušnost, toliko draga apostolu Pavlu. Ne sastoji se ona toliko u vjerovanju određenih istina koliko u slijepu pouzdanju u Boga i točnu vršenju njegovih zapovijedi.

Ta vjera ne ostaje u njemu samo neko držanje srca, nego prelazi u ponizno i djelotvorno služenje. Josip je slika čovjeka koji zaboravlja na sebe, uvijek se spreman zauzeti za druge, to mu nikad nije teško. U tom duhu prati zaručnicu u Betlehem, traži joj utočište, ide u Egipat, vraća se, nastanjuje se u Nazaretu gdje provodi ostatak života (ne znamo koliko dugo) radeći i poučavajući svoj zanat sina kojega će doista zvati "sinom drvodjelčevim".

Vidimo tako da je pobožnost prema sv. Josipu, kao i ona prema Gospi, u nastojanju da se svede više na biblijske temelje, dobila na važnosti umjesto da je izgubila. Veličina Marijina, za koju se prije težilo da se utemelji prije svega na njezinim povlasticama, sada se gleda prije svega u njezinoj vjeri. Slično je i s Josipovom veličinom. Prije se težilo da je se postavi na njegove izvanredne povlastice, a sada je se stavlja na njegovu služenju Mesiji i Kraljevstvu.

Sv. Josip posebno je primjer trima kategorijama osoba: *očevima*, *pastirima* i *radnicima*. Tradicija je zvala sv. Josipa "poočimom" Isusovim, da bi se podsjetilo da je Isus rođen "po Duhu Svetom". Ali je možda taj izraz umanjujući i kaže vrlo malo. U stvari, iako Evanđelje jasno kaže da je Isus rođen djelom Duha Svetoga, ne boji se zvati Josipa jednostavno ocem Isusovim i Isusa "sinom Josipovim" (usp. *Lk* 4, 22). Govoreći o njemu dječaku Isusu, Marija kaže "tvoj otac" (usp. *Lk* 2, 48), a ne "tvoj poočim". Otac doista nije samo onaj koji rađa dijete, nego i onaj koji ga prima kao dijete, koji ga othranjuje u znoju lica svoga, koji za nj preuzima odgovornost. U pogledu Isusa, Josip je sve to učinio vrlo uzorno. Kao i svakoga hebrejskog dječaka, Isusov je biblijski i vjerski odgoj prošao uz oca. On ga je uputio u poznavanje Biblije. S njime je Isus naučio govoriti *Abbà*, tata, prije nego se tim izrazom obratio Ocu nebeskomu.

Ivan Pavao II. napisao je o sv. Josipu: "Njegovo očinstvo iskazalo se u tome što je svoj život pretvorio u služenje, žrtvu, otajstvu utjelovljenja i otkupiteljskom poslanju koje mu je pridodano; u rabljenju zakonita auktoriteta, koji je na nj spadao nad sv. Obitelju, da joj posveti svega sebe, svoj život, svoj rad" (*Redemptoris Custos* 8).

U kulturi kao što je naša koja tako jednostrano uzvisuje vid *erosa* u braku, Josipov lik podsjeća da ima drugih važnih stvari koje nekoga čine pravim mužem i pravim ocem. Može netko po tijelu roditi mnogu djecu i ne biti "otac" nijednome, ako ih, jednom rođene, zapusti ili jednostavno nestane s pozornice, puštajući da jedna majka preuzme sama sav teret života.

Posebno očeve i muževe sv. Josip podsjeća na jednu krepost: nepomućenu smirenost. Nikad od njega riječi o umoru ili kakva znaka nestrpljivosti, pa ni u najuzbudljivijim trenucima života sv. Obitelji. U tomu nam se njegov primjer objavljuje suvremen kao nikad. Smirenost i poštovanje muža prema ženi i oca prema djeci jesu melem za život obitelji. Smirenošću se rješava sve i bolje, a srdžbom se sve uništava. "Srdžba čovjekova ne ispunja ono što je pravedno pred Gospodinom", kaže Pismo. Ima krajeva u kojima se čini da je gnjev gotovo muževno pravo i jedini način za pokazivanje njegove muževnosti, dok je to zapravo znak slabosti, a ne snage.

Kao glava prve kućne crkve, koja je sv. Obitelj, sv. Josip uzor je i *pastirima* Crkve i zato je proglašen zaštitnikom opće Crkve. Kao što je on služio glavi otajstvenoga tijela, Kristu, tako pastiri trebaju služiti njegovu tijelu koje je Crkva.

Što se tiče *radnikâ*, Crkva je ustanovila poseban spomendan, 1. svibnja, da bi istaknula Josipovo značenje u tom pogledu, pa o tome nećemo na današnji blagdan. Crkva na sv. Josipa pokazuje kao na uzor onima koji u znoju lica svoga privređuju za svagdanji život i u fizičkom radu nalaze put vlastitoga posvećenja.

Predslovlje svetaca koje sam spomenuo na početku kaže da, osim uzora, u svetima imamo također zagovornike i prijatelje. To na poseban način vrijedi za sv. Josipa. Njegov zagovor, posebno u teškim trenucima koji nailaze u životu neke obitelji ili zajednice, mnogi su, da tako kažem, svojom rukom dotaknuli. Sv. Terezija Avilska tvrdi kako se nikad nije obratila njegovu zagovoru a da nije zadobila milost koju je trebala.

Josip je poznao neke probleme koji više muče i danas tolike očeve u obiteljima: traženje skloništa (zamislimo ga u Betlehemu sa ženom u porođajnim bolima bez krova nad glavom pod kojim bi se oporavila i postelje u koju bi legla), potrebu da moraju bježati iz vlastite domovine i tražiti sigurnost, brigu za kruh svagdanji... U svim tim situacijama možemo započeti najpoznatiju molitvu sv. Josipu koju je Crkva odobrila: "K tebi se, o sveti Josipe, utječemo u svojoj nevolji..."

Kad se u Egiptu počela osjećati nestašica žita, faraon reče svojim slugama: "Idite k Josipu, *Ite ad Joseph*" (*Post* 41, 55). Tradicija je tu izreku primijenila na drugoga Josipa, a mi je na ovaj blagdan slušamo iz usta Crkve kao nama upućenu: "Idite k Josipu!"

CVJETNICA

U smrtnoj borbi do kraja svijeta

Iz 50, 4-7; *Fil* 2, 6-11; *Mt* 26, 14-27, 66

U tijeku korizme usredotočili smo se na osobu Isusovu: tko je i što čini Isus Krist za nas danas. Vidjeli smo da je Isus onaj koji nas oslobađa od đavolskih moćiju, otvara pred nama obzor života vječnoga, osvjetljuje nas svojom istinom, uskrisuje nas od smrti srca... Došli smo sada, s Velikim tjednom, do srca kršćanske poruke: smrt i uskrsnuće Kristovo, Uskrs.

Jedino se u tijeku čitave liturgijske godine na Cvjetnicu, na stranu Veliki petak, čita Evanđelje muke Kristove. Činilo bi mi se da sam izdao svoju zadaću da, u ovoj prigodi, govorim o ičemu drugomu osim o njoj. Nekoć se u vrijeme Velikoga tjedna sudjelovalo u velikim procesijama, *križnomu putu*, korizmenim propovijedima. U mnogim zemljama i krajevima još je uvijek dobro posjećena procesija umrloga Krista i druge tradicije povezane s mukom Kristovom. Možda je ovo za mnoge jedina prigoda u kojoj mogu posvetiti malo vremena i pozornosti

muci Kristovoj. Jedan psalam govori o Jeruzalemu: "Svi smo tamo rođeni." To se mora ponoviti s još većim razlogom o mucu Kristovoj: svi smo tamo rođeni!

Postoji jedno ozdravljenje koje se događa preko očiju. Hebreji koje su u pustinji ujedale zmije otrovnice, kad bi pogledali određenu sliku koju je Mojsije podigao, ozdravljali bi. Taj je simbol, znademo, predstavljao Krista. Tko gleda s vjerom njega na križ uzdignuta, ozdravio je, ne samo na duši nego i u pamćenju, u čuvstvima, katkada u vlastitomu tijelu. "*Njegovim smo ranama ozdravili.*"

Obavit ćemo jedan *križni put*, ali kratki, samo tri postaje. Prva postaja odvest će nas u Getsemani, druga u Pilatov pretorij, treća na Kalvariju. O Isusu u Maslinskom vrtu zapisano je: "*Spopade ga žalost i tjeskoba. Tada im reče: 'Duša mi je nasmrtna žalosna. Ostanite ovdje i bdijte sa mnom!'*"

Jedan neprepoznatljiv Isus! On koji je naređivao vjetrovima i moru i slušali su ga, koji je svima govorio neka se ne boje, sada je žrtva žalosti i tjeskobe. (Doslovno, osamljeničkog terora ili zastrašujuće samoće). Koji razlog? On je sav sadržan u jednoj riječi, kalež: "*Oče moj! Ako je moguće, neka me mimoide ova čaša!*"

Kalež označuje čitavu gomilu trpljenja koje se na nj ruši. Ali ne samo to. Označuje iznad svega mjeru božanske pravde koju su ljudi ispunili svojim grijesima i prijestupima. To je "griješ svijeta" koji je on uzeo na sebe i koji pritišće njegovo srce kao živac kamen.

Zamislimo za trenutak ovaj naš fizički svemir, sastavljen od milijarda galaksija, svaka pojedina s milijardama zvijezda, da je beskrajna izvrnuta piramida koja se oslanja samo na jednu točku: kakav bi pritisak morala podnositi ta točka! Dakle, moralni svemir grijeha, koji nije manje beskrajn od onoga fizičkoga (mislimo na svu mržnju, laž, sebičnost, nepravdu koja na svijetu postoji), bio je kao izvrnuta beskrajna piramida, koje se vrh oslanjao u tom trenutku na srce Kristovo. Odatle njegova smrtna žalost i krvavi znoj. "Za naše grijehe probodoše njega, za opačine naše njega *satriješe*" (Iz 53, 5).

Filozof Pascal rekao je: "Krist je u smrtnoj borbi, u Maslinskom vrtu, sve do kraja svijeta. Ne treba ga ostaviti sama cijelo ovo vrijeme." U smrtnoj je borbi gdje god postoji koje ljudsko biće koje se bori sa žalošću, strahom, tjeskobom, u bezizlaznoj situaciji, kao on onoga dana. Mi ništa ne možemo učiniti za Isusa u ondašnjoj smrtnoj borbi, ali možemo učiniti nešto za Isusa koji je u smrtnoj borbi danas.

Slušamo svakog dana o tragedijama koje se događaju, nekada i u samoj našoj zgradi, nasuprot našim vratima, a da se nitko na to ne osvrće. Koliko ima Maslinskih vrtova, koliko ima Getsemanija u srcu naših gradova! Ne ostavljajmo same one koji su u njima.

Ostavimo sada Maslinski vrt i pođimo u Pilatov pretorij. "*Vojnici ga odvedoše u nutrinu palače, u takozvani pretorij, te sazvaše cijelu četu. Ogrnuše ga skrletnom kabanicom, pa opletoše trnovu krunu i njom ga okruniše. Tada ga počеше pozdravljati: 'Zdravo, kralju židovski!' I udarahu ga trskom po glavi, pljuvahu ga, pregibahu koljena i klanjahu mu se*" (Mk 15, 16-19).

Postoji jedna slika flamanskog auktora iz XVI. st. koja predstavlja upravo toga Isusa u pretoriju Pilatovu. Pokušat ću vam je opisati. Na glavi ima snop trnja, upravo ubrana (još se vidi kako visi lišće). S glave klize kaplje krvi koje se na licu miješaju sa suzama. To je Isus koji plače. Ali ne plače nad sobom. Plače nad onima koji se jogune i to ne razumiju, kao što je malo prije plakao nad Jeruzalemom.

Usta su mu poluotvorena, kao onaj koji se muči s disanjem. Tek se vratio s bičevanja... Na leđima mu je težak i krut ogrtač, sličniji plehu nego li tkanini. A zatim ona zapešća vezana dvostrukim okovima grubim konopcem! To je najpotresnije. Isus ne može maknuti ni jedan prst. To je čovjek kojemu je oduzeta svaka sloboda. Nepomičan. I on je u lisičinama! O njemu će Pilat reći gomilama: "Ecce homo!", Evo čovjeka.

I ovdje treba reći: Isus je u Pilatovu pretoriju sve do kraja svijeta. Mislimo na sve mučene i okovane jučer i danas (koji su nevini ili krivi), sami i goloruki, na milosti i nemilosti mučitelja ili policajaca bez samilosti, u kakvu mraku zatvorskoga trijema, gdje nitko ne može intervenirati; na kolone Židova vođenih kao janjci na klanje na stratišta. "Svaki put kad ste to učinili najmanjemu od moj braće, meni ste učinili." Ostavimo i Pilatov pretorij i otiđimo na Kalvariju. "*Isus povika iza glasa: 'Bože moj, Bože moj, zašto si me ostavio?' Opet povika iza glasa i ispusti duh.*"

Reći ću sada gotovo jednu psovku, ali ću to zatim protumačiti. Isus je na križu postao ateist, bez Boga. Postoje dva oblika ateizma. Aktivni ili dragovoljni ateizam, kad netko odbija Boga, i pasivni ili trpni, kad je netko *odbačen* (ili *se osjeća odbačen*) od Boga. Ateizam grijeha i ateizam kazne i ispaštanja. Na taj način Isus je ispaštao unaprijed sav ateizam koji na svijetu postoji. Ne samo onaj deklariranih ateista nego i onaj praktičnih ateista, onih koji žive "kao da Bog ne postoji", protjerujući ga na posljednje mjesto u svomu životu. "Naš" ateizam, jer, u tom smo smislu svi ateisti, "nezainteresirani" za Boga, tko više tko manje. I Bog je danas "odbačenik", odbačen iz života većine ljudi.

I ovdje treba reći: "Isus je na križu sve do kraja svijeta." To je u svim nevinima koji trpe. Prikovan je na križ u teškim bolesnicima. Čavli koji ga još drže prikovanim na križu jesu nepravde koje se čine prema siromašnima. U jednom nacističkom koncentracijskom logoru neki je čovjek bio obješen. Pokazujući na žrtvu netko je u srdžbi upitao nekoga vjernika koji se nalazio u njegovoj blizini: "Gdje je u ovome trenutku tvoj Bog?" "Ne vidiš ga?", odgovori mu. "Eno ga tamo na vješalima!"

U svim "skidanjima s križa" ističe se uvijek lik Josipa iz Arimateje. On predstavlja sve one koji, i danas, izazivaju režim ili javno mišljenje, da bi se približili osuđenima, isključenima, bolesnima od side i čine sve kako bi pomogli da netko od njih siđe s križa. Za neke od tih "razapetih" danas, "Josip iz Arimateje" označen i iščekivan mogao bi biti upravo jedan od nas.

Ne možemo se oprostiti od Kalvarije a da ne upravimo jednu misao na Mariju, majku. Nakon Auschwitzta mnogo se govorilo o Božjoj šutnji. Ali nitko

ne zna bolje od Marije što je šutnja Božja. Ona bi mogla prisvojiti riječi koje je izgovorio neki stari Otac, dozivajući u pamet okrutnosti koje su počinjena jednog dana protiv kršćana za vrijeme progona: "O Bože, kako je bilo teško podnositi onoga dana tvoju šutnju!"

Zaključili smo tako naš kratki križni put. Vrlo lijepa crnačka duhovna pjesma kaže: "Jesi li bio tamo, jesi li bio tamo, kad su razapeli moga Gospodina?" (*Were you there, were you there, when they crucified my Lord?*) Svaki put kad slušam tu pjesmu prisiljen sam odgovoriti: Da, bio sam i ja, bio sam i ja, kad su razapeli Isusa. Na njegovoj glavi bio je i moj trn, na njegovu tijelu i moja rana... Ne mogu, ne želim reći kao Pilat: "*Nevin sam od krvi toga čovjeka!*"

Pisano je da je u Jeruzalemu bio neki čudesan ribnjak. Svako nekoliko njegove bi se vode zibale i tko bi se tada bacio unutra izišao bi ozdravljen. Muka Kristova je kao veliki ribnjak kojega su vode u ovome Velikome tjednu "pokrenute" najobilnijom milošću koja kola u Crkvi. Tko ima hrabrosti baciti se unutra s vjerom i priznanjem, izići će ozdravljen.

"Baciti se u ribnjak" za neke znači konkretno čestito obaviti ispovijed. Pomiriti se s Bogom. Ne odgađati više. Živjeti uistinu Uskrs. U mnogim krajevima postoji tradicija "velikoga uskrsnog čišćenja". Hoćemo li to učiniti samo u kući, jedino "izvan" sebe, a ne također i "unutar" sebe?

* * *

Preveo: *Fra Petar Lubina*